et sic in omnibus tetrachordis diatonici generis duo hæc genera metire

ITEM AD MONOCHORDUM REGULA.

Organalis mensura hoc exigit, ut infra finales tonus sit, supra ditonus, id est ab A. in G. quæ hujusmodi disponitur. Inscribo A. in quocumque loco voluero, in fronte vel in medio monochordi, sed melius in medietate gravium et acutarum, et ab eodem A. facio quatuor passus ad dexteram in finem, et primus passus terminabit in D. reliqui vacant. Iterum ab eodem A. intendo ad finem tres passus, quorum primus terminabit in E. reliqui vacant. Remitto a fine in eamdem E. tres passus, quartum in B. intendo ab eadem B. in finem tres passus, et primus finit in F. reliqui vacant. Remitto a fine in idem F. tres passus, quartum in C. Intendo a C. in finem tres passus, et primus finit in C. Intendo a D. in finem quatuor passus, et primus terminabit in S. synemmenon, et finita est mensura.

MENSURA GUIDONIS

Ex Cod. Benedicto-Burano sæc. XII. (1):

Cum primum a G. ad finem novem passibus monochordum partiris, primus passus terminabitur in A. secundus vacat, tertius in D. quartus vacat : A quintus in a. superius, sextus in d. septimus in a. reliqui vacant.

Item cum ab A. ad finem novennis partiris, primus passus terminabitur in B, secundus vacat, tertius in E. quartus vacat. Quintus in quadrum ♮. Sextus in e. septimus in ♮. reliqui vacant.

Tunc a G. ad finem quaternis dividas, et primus terminabitur in C. secundus in G. tertius in g. quartus finit.

Similiter a C. quaternorum passuum ad finem, primus terminabitur in F. secundus in c. tertius in e. quartus finit.

Ab F. autem quaternorum passuum ad finem, primus terminabitur in b. rotundum, secundus in superius f. reliqui vacant.

B A. b. rotundo ad finem duorum passuum prior terminabitur in excellens rotundum b. A. d. superiori in finem duorum passuum prior excellens a. vel. b.

Tunc demum fac a fine unum passum in rotundum superius b. Secundum passum retro in grave T. synemmenon, quod subjungendum est inter grave A. et grave B. et finita est.

(1) Vid. Pez. t. V. Anecd., p. 225.

OTKERI RATISBONENSIS

MONACHI ÆTATIS INCERTÆ

MENSURA QUADRIPARTITÆ FIGURÆ

Ex cod. Benedicto-Burano sæc. XII.

Quidam Ratisbonensis monachus nomine Otkerus adinvenit hanc mensuram quadripartitam, et nominavit eam *Theorema troporum*, quod dicere possumus *cribrum Monochordi*. Nam in ea vides aperte, quomodo conveniunt omnes graves et omnes finales, et omnes superiores, ac omnes excellentes : et simul vides omnes species diatessaron et omnes species diapente, et quorsum cursus sit cujusque toni susum vel jusum. Quam mensuram sic debes disponere,

Partito unum latus monochordi in quatuor partes, spacio supra vel infra ad latus unius culmi, relicto, in quo utrinque litteras mensuræ possis scribere. Et ita uno latere quadrifariam diviso mensura latus Guidonice, et punctis in summa linea cum litteris, et in ima linea eisdem punctis et litteris notatis, da singulas partes singulis authenticis tonis et suis plagalibus, scilicet summam partem da Tetrardo et ejus plagis, hoc est septimo tono et octavo. Ante penultimam partem da trito authentico et ejus discipulo, id est, quinto tono et sexto. Penul- C timam partem deputa Deutero et ejus subjugali, hoc est tertio tono et quarto. Ultimam, id est, imam partem da Protæ et ejus laterali, id est primo tono et secundo. Summæ parti, quæ est Tetrardi da nomen TE. ante penultimæ parti da nomen TR. penultimæ parti da nomen DE. ultimæ parti da nomen PR.

Mensura Guidonice facta, et punctis superne et infra cum litteris positis, tunc pone regulam transversim a puncto in punctum et secundum hæc monogramma incide incipiens a G. et quam partem debeas incidere, docet te hic cantus TE. TR. TE. TR. SY. id est, synemmenon. TE. DE. SE. id est, semitonium. TE. TR. TE. DE. PR. TE. TR. DE. PR. TE. TR. PR. TE. DE. PR. TE. TR. DE. PR. TE. D TR. PR. SY. TE. DE. PR. SE. TE. TR. TE. SY. TR. DE. PR. SE. TR. SE. DE. PR. TE. TR. SE. PR. TE. DE. PR. TE. TR. DE. PR. TE. TR. PR. SE. PR. TR. DE. PR. PR.

Tunc metire ab gravi A. Triti ad finem novem passus, et primus passus y. y. (1)

(1) Cætera desunt, quæ omnia distinctius explanantur in Musica S. Wilhelmi Hirsaugiensis quam infra dabimus.

Digitized by Google